

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

ul. Kruczkowskiego 8, 00-380 Warszawa, tel.: 022 48 68 180, 48 68 190, faks: 0 22 48 68 100, e-mail: info@zbp.pl, www.zbp.pl
NIP: 526 000 09 91, PKO Bank Polski SA XV Oddział Centrum 02 1020 1156 0000 7202 0008 6215

Warszawa, dnia 12 marca 2012 r.

**Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senat Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odniesieniu do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo bankowe, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego oraz ustawy o funduszach inwestycyjnych (druk senacki nr 43) w załączeniu przedstawiam opinię Prof. zw. dr hab. Cezarego Kosikowskiego w sprawie przyjętych w projekcie rozwiązań, a w nawiązaniu do opublikowanych opinii Ministerstwa Finansów, Komisji Nadzoru Finansowego, Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Krajowej Rady Notarialnej w przedmiocie rozwiązań zaproponowanych w projekcie, przedstawiam następujące dodatkowe uwagi w zakresie poruszonych kwestii.

Na wstępie chciałbym z satysfakcją odnotować fakt, że kwestia wykroczenia projektowanych przepisów poza zakres unormowań, w odniesieniu do których Trybunał Konstytucyjny stwierdził ich niekonstytucyjność, została zauważona zarówno przez Komisję Nadzoru Finansowego, jak i Ministra Finansów. Związek Banków Polskich już wielokrotnie podnosił, że proponowane zmiany zmierzają w kierunku znacznie szerszym niż wskazany przez Trybunał w wyroku z dnia 15 marca 2011 r. (sygn. akt P 7/09), w konsekwencji czego stanowią rozwiązanie niekorzystne przede wszystkim dla klientów banków, którzy są głównymi beneficjentami mocy urzędowej dokumentów bankowych.

Jak słusznie zauważa Urząd Komisji Nadzoru Finansowego w piśmie z dnia 2 marca 2012 r. (DPP/WOPI/024/119/9/2012/MHG) *tak dalece idąca zmiana regulacji jest niezgodna z intencją orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, który za główny powód rozstrzygnięcia uznał rażące osłabienie pozycji procesowej konsumenta w postępowaniu cywilnym.* Trybunał Konstytucyjny wskazał na sytuację, w której konsument w wypadku przedłożenia sądowi

przez przeciwnika procesowego wyciągu z ksiąg rachunkowych banku, zmuszony był w celu oddalenia wyroku do wskazania dowodów na okoliczność nieprawdziwości dokumentu w postaci wyciągu z ksiąg rachunkowych banku. Zatem, jedyny aspekt mocy urzędowej dokumentów bankowych, który rzeczywiście można określić jako rodzaj pewnego przywileju dla banków, dotyczył dokładnie zakresu, który zakwestionował Trybunał, a który odnosi się wyłącznie do wykorzystania mocy urzędowej dokumentów bankowych w procesie cywilnym (chodzi o znaczenie tych dokumentów w aspekcie dowodowym). Pragnę podkreślić raz jeszcze, że to jedynie ten zakres art. 95 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe został zakwestionowany. Co więcej, Trybunał wskazał, że moc prawna dokumentów urzędowych nie dotyczy ksiąg rachunkowych i wyciągów z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta – co oznacza, że w odwrotnej relacji konsument w procesie cywilnym wobec banku posiadający odpowiednie zaświadczenie czy też oświadczenie wydane wcześniej przez bank może powoływać się na moc urzędową takiego dokumentu. Zdaniem Związku Banków Polskich **tak sformułowana sentencja wyroku podkreśla wolę utrzymania przez Trybunał korzyści dla klientów banku w zakresie mocy urzędowej dokumentów bankowych**. Należy zgodzić się również ze stanowiskiem, że różnice pomiędzy pozycją prawną konsumentów i przedsiębiorców uzasadniają wprowadzenie odmiennych dla tych grup podmiotów regulacji prawnych. Jak słusznie podkreśla UKNF, podejmowanie przez ustawodawcę starań, aby poprawić sytuację konsumentów, którzy stanowią słabszą stronę stosunków prawnych z przedsiębiorcami, przejawia się wprowadzeniem licznych regulacji dedykowanych konsumentom i ochronie ich interesów. Tytułem przykładu, można wskazać chociażby na ustawę z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim.

Minister Finansów w piśmie z dnia 20 lutego 2012 r. (FN/FN1/701/B10/2/OLT/2012/BM19-1299) również podkreślił, że w omawianym wyroku Trybunał Konstytucyjny nie przesądził o niezgodności norm art. 95 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe z Konstytucją RP w zakresie w jakim uczestnikami procesu cywilnego są dwie strony będące profesjonalistami, tj. bank i przedsiębiorca, a **ostateczna ocena co do zasadności rozszerzenia postanowień wynikających z wyroku Trybunału na podmioty inne niż konsumenci wymagałaby uprzedniego dodatkowego uzasadnienia ze strony Projektodawcy i przeprowadzenia szerszej dyskusji**. W świetle projektowanej nowelizacji dokumenty bankowe wymienione w art. 95 ust. 1 Prawa bankowego pozbawione są waloru mocy dokumentu urzędowego nie tylko w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, ale także w różnych innych dziedzinach stosunków społecznych. Minister Finansów w swoim stanowisku przedstawił wnikliwą analizę w kwestii zastosowania dokumentów bankowych, których przedkładanie jest uzasadnione przypisaniem im szczególnego statusu, tj. mocy prawnej dokumentu urzędowego (procedura dokonywania wpisów w rejestrze zastawów; postępowania sądowe, w których stroną powodową jest konsument oraz inny podmiot; postępowania przed organami administracji państwowej i samorządowej; procedura przetargowa, wpis hipoteki do księgi wieczystej nieruchomości itp.). Biorąc pod uwagę aktualne rozumienie art. 95 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe, klient banku może przedkładać dokumenty bankowe wskazane w tym przepisie bez konieczności uzyskiwania urzędowego ich poświadczenia, na przykład przez notariusza bądź w inny urzędowy sposób. Jak słusznie podnosi Minister Finansów, z całkowitym pozbawieniem tych dokumentów mocy urzędowej wiąże się **pytanie odnośnie oddziaływania proponowanego rozwiązania na klientów banków w aspekcie ponoszenia przez nich ewentualnych kosztów z tytułu urzędowego poświadczenia dokumentów wystawianych przez banki**. Pytanie to jest zasadnicze, a problem staje się kluczowy, jeśli weźmie się pod uwagę szeroki wachlarz wykorzystywania

dokumentów bankowych w różnych dziedzinach stosunków społecznych. Tytułem przykładu należy wskazać, w ślad za rzeczową argumentacją przedstawioną w piśmie Ministra Finansów, konieczność notarialnego poświadczenia podpisu na dokumencie, który ma stanowić podstawę wpisu do księgi wieczystej. Pod tym względem, trudno nazwać projektowaną zmianę jako racjonalnie wyważoną i leżącą w dobrze rozumianym interesie wszystkich klientów banków.

W zakresie zmian przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, Związek Banków Polskich podnosił wątpliwość związaną z usunięciem art. 485 § 3, zgodnie z którym sąd może wydać nakaz zapłaty, jeżeli bank dochodzi roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty. Przedmiotowa zmiana nie ma żadnego związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego, nadto w ogóle nie odnosi się do mocy urzędowej dokumentów bankowych. Należy zgodzić się z Ministrem Finansów, że **proponowane w projekcie ustawy zmiany przepisów k.p.c. wykraczają poza obowiązek dostosowania systemu prawa do treści wyroków wydanych przez Trybunał Konstytucyjny, a mając na uwadze fakultatywny charakter przepisu 485 § 3 k.p.c. odnośnie wydawania przez sąd nakazu zapłaty pożądanym byłoby przedstawienie szerszego uzasadnienia do propozycji jego uchylenia.**

Uznając stanowiska Komisji Nadzoru Finansowego oraz Ministerstwa Finansów za rzeczową analizę problemu mocy urzędowej dokumentów bankowych, opinia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 lutego 2012 r. (DLP-II-4190-2/12) uznająca kierunek zmian wynikający z projektu za właściwy może budzić zaskoczenie w kontekście poprzednio wyrażonej negatywnej opinii do projektu z dnia 29 kwietnia 2011 r. Poza lakonicznym stwierdzeniem, że „*nie ma wystarczającego uzasadnienia dla utrzymywania szczególnej mocy dowodowej przedmiotowych dokumentów w stosunku do przedsiębiorców*” Ministerstwo Sprawiedliwości nie przedstawiło żadnej merytorycznej argumentacji popierającej takie stanowisko. Cytując uzasadnienie wyroku Trybunału w przedmiocie braku uzasadnienia dla utrzymywania mocy dokumentu urzędowego ksiąg rachunkowych banku i wystawionych na ich podstawie wyciągów, Ministerstwo Sprawiedliwości pominęło kwestię, że uzasadnienie prawne każdego wyroku dotyczy ściśle określonego stanu faktycznego będącego podstawą do jego wydania po zamknięciu rozprawy. Zakres orzekania Trybunału był ograniczony jedynie do postępowania cywilnego prowadzonego wobec konsumenta, wyłącznie więc w takim duchu należy analizować przedmiotowe orzeczenie i zagadnienia prawne wskazane w jego uzasadnieniu. Wobec powyższego, nie da się uzasadnić stanowiska Ministerstwa Sprawiedliwości przedstawionym zapatrywaniem Trybunału, a innego uzasadnienia dla swego stanowiska Ministerstwo Sprawiedliwości nie przedstawiło.

Z przykrością muszę też stwierdzić, że opinia Ministra Sprawiedliwości przesądzająca, że również art. 485 § 3 k.p.c. uprzywilejowuje banki poprzez ułatwienia podmiotowe w ramach postępowania nakazowego, budzi zasadniczą wątpliwość zwłaszcza wobec faktu, że to Ministerstwo Sprawiedliwości w 1999 r. opracowało projekt zmian w zakresie wprowadzenia przedmiotowego przepisu do kodeksu postępowania cywilnego. Nie powtarzając wcześniej przytoczonych w niniejszym piśmie argumentów, należy w tym miejscu jedynie podkreślić, że art. 385 § 3 k.p.c. wskazuje na możliwość wydania przez sąd nakazu zapłaty. Ostateczna ocena w tym zakresie została pozostawiona kognicji sądu, bez możliwości jakiegokolwiek wpływu ze strony banków. Poza zasadniczym argumentem, że przepis art. 385 § 3 k.p.c. nie odnosi się do mocy urzędowej dokumentów, pozostaje tylko **pytanie jak można doszukać**

się w przepisie fakultatywnym, pozostawionym dla uznania niezawisłego sądu, tzw. „uprzywilejowania banków”?

Stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości budzi zdziwienie o tyle, że przecież w piśmie nr DL-P-II-023-132/11 z dnia 29 kwietnia 2011 r. Minister podniósł, że **zakres zastosowania przepisu art. 95 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe w różnych dziedzinach stosunków społecznych jest nadal szeroki i dlatego też nie wydaje się zasadne eliminowanie go z porządku prawnego, pomimo stwierdzenia jego częściowej niekonstytucyjności przez Trybunał Konstytucyjny.**

Nie sposób nie odnieść się również do opinii o projekcie zmiany ustawy sporządzonej przez Krajową Radę Notarialną (Uchwała nr VII/6/2012 z dnia 3 lutego 2012 r. załączona do pisma z dnia 24 lutego 2012 r. nr 05/12/12), która pozbawiona racjonalnych wywodów natury prawnej podyktowana została partykularnym interesem notariuszy. Nie jest trudno zauważyć, że to właśnie ta grupa zawodowa najbardziej skorzysta na proponowanych zmianach, gdyż poprzez nowelizację wskazanych ustaw ustawodawca zapewni im, kosztem wszystkich osób korzystających z usług banków, dodatkowe źródła dochodów w zakresie konieczności uzyskania przez klientów banków urzędowego poświadczenia dokumentów bankowych przez notariuszy. Na marginesie można tylko dodać, że poświadczanie dokumentów bankowych przez notariuszy nie zapewni „kontroli czynności bankowych przez niezależnego prawnika”, na brak której KRN powołało się w swojej opinii przytaczając wywód na temat kryzysu gospodarczego, który notabene nie ma żadnego odniesienia w kontekście stosowania wyroku Trybunału. Powyższe, podkreśla jedynie **interesowność, partykularny interes notariuszy oraz brak obiektywizmu w ocenie przedmiotowego zagadnienia, co w konsekwencji ma doprowadzić do wzmocnienia ich pozycji na rynku w zakresie urzędowego poświadczania dokumentów**, pomijając zupełnie kwestię poniesienia dodatkowych kosztów przez klientów banków – osoby, których najbardziej dotkną proponowane zmiany w przepisach.

Zdaniem Krajowej Rady Notarialnej *„Trybunał Konstytucyjny dostrzegł również niekonstytucyjność innych przepisów ocenianych ustaw, w szczególności Prawa bankowego, które – także w ocenie KRN- w wielu innych miejscach w sposób naruszający konstytucyjną zasadę równości wobec prawa, wyraźnie uprzywilejowuje banki w stosunkach umownych z innymi podmiotami”*. Nie jest to trafne stanowisko, gdyż, jak to zostało już wcześniej wskazane, naruszenie Konstytucji dotyczy jedynie przepisów prawa przytoczonych w sentencji wyroku Trybunału z zachowaniem jego zakresu przedmiotowo-podmiotowego odnośnie niekonstytucyjności przepisu art. 95 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe. Postulat KRN odnośnie całkowitej likwidacji wszelkich, nieuzasadnionych przejawów uprzywilejowania banków wobec innych uczestników obrotu cywilnoprawnego, co muszą stwierdzić z przykrością, wynika z niezrozumienia materii poruszonej przez Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku i jest działaniem na szkodę klientów banków. Opinia KRN pozbawiona jest uzasadnienia popartego rzeczowym wywodem prawnym a sprowadza się jedynie do podnoszenia lakonicznych stwierdzeń typu: „nieuzasadnione przejawy uprzywilejowania banków”, „nadużywanie przez banki dominującej ich pozycji”. Odniesienie się do przyczyn kryzysu finansowego w 2008 roku w Stanach Zjednoczonych w kontekście mocy urzędowej dokumentów bankowych, poza zdziwieniem u czytelnika, potwierdza jedynie, że KRN nie znajduje racjonalnego uzasadnienia dla swojego stanowiska.

Podsumowując powyższe stanowiska, Związek Banków Polskich podtrzymuje opinię, że **nowelizacja powinna ograniczyć się literalnie do treści orzeczenia, tj. z zachowaniem**

jego zakresu przedmiotowo – podmiotowego odnośnie stwierdzenia niekonstytucyjności tego przepisu. Trzeba wyraźnie podkreślić, że poza mocą urzędową dokumentów bankowych w procesie cywilnym, z której bank może ewentualnie korzystać pod względem dowodowym, cała treść i pozostały zakres art. 95 ustawy - Prawo bankowe, w tym pozostały zakres wykorzystywania mocy urzędowej dokumentów bankowych, jest dla banku sferą w istocie irrelevantną i dotyczy w zasadzie interesów drugiej strony, tj. klienta banku. Jest to widoczne zwłaszcza w zakresie ustanawiania zabezpieczeń i pobierania przez klientów odpowiednich zaświadczeń i oświadczeń od banku. Natomiast, przeciwnicy powyższego rozwiązania nie przedstawili jak dotąd merytorycznego uzasadnienia dla przyjęcia innego rozwiązania.

Przekazując powyższe uwagi chciałbym prosić Pana Przewodniczącego raz jeszcze o przychylne ich rozpatrzenie i uwzględnienie w toku prac legislacyjnych, mając na uwadze nadrzędny postulat aktywnego działania na rzecz tworzenia dobrego prawa.

Załącznik:

- Opinia prof. Cezarego Kosikowskiego z dnia 20 lutego 2012 r.

Z wyrazami szacunku

WICEPREZES
Związku Banków Polskich

Jerzy Bańka

Uniwersytet w Białymstoku

Opinia prawna

w sprawie rozwiązań zaproponowanych w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo bankowe, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego oraz ustawy o funduszach inwestycyjnych (druk senacki nr 43) w kontekście zmian legislacyjnych odnośnie mocy urzędowej dokumentów bankowych.

I. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo bankowe, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego oraz ustawy o funduszach inwestycyjnych (druk senacki nr 43) obejmuje m. in. zmianę art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, ze zm.) poprzez nadanie temu przepisowi nowego brzmienia, jak poniżej:

„1. Księgi rachunkowe banków i sporządzone na ich podstawie wyciągi oraz inne oświadczenia podpisane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banków i opatrzone pieczęcią banku, jak również sporządzone w ten sposób pokwitowania odbioru należności mogą stanowić podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych.”.

Projekt ten zakłada również nowelizację ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.) w ten sposób, że uchyla w art. 485 kpc § 3 dający możliwość wydania przez sąd nakazu zapłaty, gdy bank dochodzi roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych.

Projektowana ustawa stanowi wykonanie obowiązku dostosowania systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 marca 2011 r. (sygn. akt P 7/09) dotyczącego przepisu art. 95 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe. Trybunał orzekł, że przepis ten w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131, poz. 1075), w związku z art. 244 § 1 i

art. 252 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), w części, w jakiej nadaje moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, jest niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 zdanie pierwsze i art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

II. Wyrok Trybunału nie doprowadził do utraty mocy obowiązującej przepisu z art. 95 ust. 1 Prawa bankowego, gdyż Trybunał w żadnej mierze nie uznał tego przepisu za niezgodnego z Konstytucją. W wyroku TK znajdujemy jedynie wskazanie, jaka wykładnia tego przepisu jest uznana za niekonstytucyjną (tzw. wyrok interpretacyjny), a w konsekwencji w jakich okolicznościach stosowanie tego przepisu pozostanie w sprzeczności z Konstytucją. Wskazanie samej niekonstytucyjnej wykładni zakwestionowanego przepisu nie wymaga usunięcia go z porządku prawnego lub normatywnej modyfikacji (tak uchwała SN z 17.XII.2009 r. (sygn. akt III PZP 2/09). Natomiast, konsekwencją takiego orzeczenia będzie to, że sądy przy rozstrzyganiu spraw indywidualnych winny nadawać przepisowi art. 95 ust. 1 Prawa bankowego takie rozumienie, jakie ustalono w sentencji orzeczenia Trybunału i będą uznawać za sprzeczne z prawem wszelkie akty i działania oparte na innym rozumieniu tego przepisu.

TK uznał przepis art. 95 ust. 1 Prawa bankowego za niezgodny z Konstytucją w części dotyczącej nadania mocy prawnej dokumentów urzędowych księgom rachunkowym banków i sporządzonych na ich podstawie wyciągów w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, gdy znajdują do nich zastosowanie art. 244 § 1 oraz art. 252 kpc. Z art. 244 kpc wynika, że dokumenty urzędowe stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Przepis art. 252 kpc stanowi natomiast, że strona, która zaprzecza prawdziwości tego typu dokumentu albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenia są niezgodne z prawdą, powinna okoliczność tę udowodnić. Skoro przedmiotem orzekania Trybunału było znaczenie, jakie powoduje nadanie przez ustawodawcę wyciągom z ksiąg rachunkowych banków mocy dowodowej dokumentów urzędowych w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, oznacza to, że wykładnia ustalona przez Trybunał nie ma zastosowania poza postępowaniem cywilnym i poza relacją konsument – bank w postępowaniu cywilnym. W każdym innym przypadku, zapadłe orzeczenie nie modyfikuje treści normatywnej przepisu z art. 95 ust. 1 Prawa bankowego.

III. Poza zakresem orzeczenia Trybunału pozostaje znaczenie mocy urzędowej dokumentów bankowych, które nie są wykorzystywane w sporze cywilnym z konsumentem. Uzasadnieniem nadania w art. 95 ust. 1 Prawa bankowego mocy urzędowej wskazanym w nim dokumentom był przede wszystkim interes klientów banku, a nie samego banku (tak: Komentarz do Prawa bankowego pod red. F. Zolla, Zakamycze 2005). Uznanie przez Trybunał zakresowo niekonstytucyjnego przepisu art. 95 ust. 1 Prawa bankowego oznacza, że ocena skutków nadania mocy dowodowej dokumentu urzędowego dla ściśle określonych dokumentów bankowych, zawężona do postępowania cywilnego wobec konsumenta (słabsza pozycja procesowa pozwanego konsumenta), nie uchyla mocy urzędowej tych dokumentów w sytuacji, w której jej beneficjentem będą klienci banków – konsumenci. Trudno odmówić konsumentom prawa legitymowania się dokumentami bankowymi wskazanymi w art. 95 ust. 1 Prawa bankowego i znaczenia, jakie nadaje dokumentom tym komentowany przepis w aktualnym brzmieniu, jeżeli jest to z korzyścią dla klientów banku. Trybunał, działając w obronie pozycji prawnej konsumenta w sporze sądowym, wydając orzeczenie zakresowe, nie zakwestionował utartego od lat w doktrynie przekonania, że beneficjentem mocy urzędowej dokumentów bankowym są przede wszystkim klienci banków. Posługiwanie się dokumentem bankowym przez konsumenta nie zostało uznane przez Trybunał za działanie sprzeczne z Konstytucją.

IV. Art. 95 ust. 1 Prawa bankowego w obecnej formule zawiera szerszą treść normatywną niż objęta zakresem orzekania Trybunału. Przepis ten aktualnie stanowi, że księgi rachunkowe banków i sporządzone na ich podstawie wyciągi oraz inne oświadczenia podpisane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banków i opatrzone pieczęcią banku, jak również sporządzone w ten sposób pokwitowania odbioru należności mają moc prawną dokumentów urzędowych w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych oraz ustanowionych na rzecz banku zabezpieczeń i mogą stanowić podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych. Wobec powyższego, objęciem w zakresie orzekania TK jedynie ksiąg rachunkowych oraz wyciągów z ksiąg rachunkowych powoduje, że inne rodzaje oświadczeń i pokwitowań wystawianych przez banki w zakresie praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych oraz ustanowionych na rzecz banku zabezpieczeń nie tracą mocy prawnej dokumentów urzędowych.

V. Jakkolwiek norma zawarta w art. 95 ust. 1 Prawa bankowego nie różnicuje mocy dowodowej dokumentów bankowych pod względem dowodowym, to jednak należy wziąć pod uwagę, że zgodnie z wydanym orzeczeniem moc prawną dokumentów urzędowych w zakresie praw i obowiązków majątkowych banków tracą księgi rachunkowe banków i sporządzone na ich podstawie wyciągi, ale wyłącznie w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta. Wyrok Trybunału jest więc ograniczony do spraw banków przeciwko jednej tylko grupie klientów – konsumentów, a motywem przewodnim przedmiotowego rozstrzygnięcia było osłabienie pozycji procesowej konsumenta. Nie ma on więc zastosowania w przypadku postępowań cywilnych toczonych z udziałem podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, bądź innych osób prawnych, gdyż sprawy te nie zostały objęte zakresem orzekania TK. W tym ostatnim przypadku ogłoszenie wyroku nie powoduje utraty mocy prawnej dokumentów urzędowych przez księgi rachunkowe banków i sporządzone na ich podstawie wyciągi.

Tymczasem, projektowana zmiana zmierza w kierunku znacznie szerszym niż wskazany przez Trybunał, gdyż uchyla moc urzędową dokumentów bankowych nie tylko w postaci ksiąg rachunkowych banków i sporządzonych na ich podstawie wyciągów, lecz także innych oświadczeń podpisanych przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banków i opatrzonych pieczęcią banku, jak również sporządzonych w ten sposób pokwitowań odbioru należności. Ponadto, w kwestii uchylenia § 3 art. 485 kpc należy podnieść, że przepis ten abstrahuje od mocy urzędowej dokumentu, w oparciu o który ma być wydany nakaz zapłaty, gdyż dokumenty urzędowe są podstawą do jego wydania, ale w oparciu o przepis wskazany w art. 485 § 1 kpc. Utrzymanie w mocy przepisu z art. 485 kpc § 3 nie osłabia pozycji procesowej pozwanego konsumenta, gdyż jemu przysługuje środek zaskarżenia w postaci wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty.

VI. Wnioski:

1. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego ma zapewnić stosowanie i rozumienie art. 95 ust. 1 Prawa bankowego według wykładni ustalonej przez Trybunał, by nie dopuścić w postępowaniu cywilnym sądowym do dokonywania interpretacji odmiennej. Należy uznać, że nadanie zakwestionowanemu przepisowi wykładni ustalonej przez Trybunał w sentencji orzeczenia nastąpiło w sposób czytelny i nie powinno nastroczać wątpliwości interpretacyjnych przy stosowaniu tego przepisu. Tym samym, obiektywnie rzecz

ujmując, nie jest wymagana ingerencja ustawodawcy w kierunku usunięcia tego przepisu z porządku prawnego lub jego normatywnej modyfikacji.

2. Natomiast, jeżeli nowelizacja przepisu art. 95 ust. 1 Prawa bankowego ma stanowić realizację obowiązku dostosowania systemu prawa do przedmiotowego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, a takim założeniem kieruje się Komisja Ustawodawcza Senatu przedkładając określony projekt zmian przepisów prawa, powinna ona być zgodna z wykładnią ustaloną przez Trybunał w sentencji orzeczenia. Odniesienie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego implikuje twierdzenie, że orzeczenie TK zastosowanie ma w postępowaniu dowodowym w sprawach cywilnych, w których księgi rachunkowe banków i wyciągi z tych ksiąg służą jako dowody w sprawie prowadzonej wobec konsumenta. Nowelizacja powinna ograniczyć się zatem do wskazanego w sentencji zakresu przedmiotowego oraz podmiotowego orzekania, bowiem tylko w takim zakresie Trybunał odniósł się do niekonstytucyjności tego przepisu.
3. Projektowana zmiana ustawy – Prawo bankowe nie dostosowuje prawidłowo brzmienia art. 95 ust. 1 Prawa bankowego do zakresu normy prawnej, która miałaby uwzględniać treść wydanego wyroku, gdyż wykracza poza zakres przedmiotowy i podmiotowy odnośnie stwierdzenia niekonstytucyjności tego przepisu. Projekt zmiany nie uwzględnia faktu, że poza zakresem orzeczenia Trybunału pozostało znaczenie mocy urzędowej dokumentów bankowych, które nie są wykorzystywane w sporze cywilnym z konsumentem. Pozbawienie wszystkich wskazanych w tym przepisie dokumentów bankowych w każdym przypadku, a więc nie tylko w stosunku do konsumentów, jest wynikiem zastosowania wykładni rozszerzającej przedmiotowego orzeczenia i prowadzi do uchylecia mocy urzędowej w zakresie szerszym niż ten wskazany przez Trybunał. W tym sensie należy uznać projektowaną zmianę za nadinterpretację stanowiska Trybunału. Projekt senacki de facto obejmuje kwestie, które nie podlegały ocenie Trybunału, a więc co do których nie przesądził on o ich niekonstytucyjności (w tym m. in. art. 485 § 3 kpc). Z tego względu nie sposób uznać tę inicjatywę ustawodawczą za dostosowanie zakresowo niekonstytucyjnego przepisu do treści wyroku.
4. Projekt ustawy w zakresie zmiany do kodeksu postępowania cywilnego (uchylenie art. 485 § 3) powinien przejść właściwą dla zmiany kodeksu drogę legislacyjną. Biorąc pod uwagę, że uzasadnienie do projektu ustawy w przedmiotowym zakresie ogranicza się do jednego zdania, trudno polemizować z motywami takiego rozstrzygnięcia.

